

PROSTOR, LIKOVNE AKTIVNOSTI I NJEMAČKI JEZIK

Marijana PLIVELIĆ
Dječji vrtić Jarun, Zagreb
marijana.plivelic@gmail.com

UDK: 373.2.091.3:[7+811.112.2]

Sažetak

Suvremeni metodički pristup u radu s djecom predškolske dobi zagovara interdisciplinarno i međupredmetno povezivanje sadržaja odgojno-obrazovnog procesa kao i uključivanje neformalnih oblika poučavanja u svrhu kvalitetnoga, otvorenog, fleksibilnog i spontanog usvajanja stranog jezika. Uspješno usvajanje stranog jezika moguće je kada se temelji na učenju o stvarima koje zanimaju dijete i koje plijene njegovu pažnju. Budući da je likovni jezik univerzalan, spontan i blizak djetetu, predstavlja dobar temelj za usvajanje novih riječi na stranom jeziku (u ovom slučaju na njemačkom jeziku). Kako bismo povezali sadržaje likovne kulture i sadržaje njemačkog jezika, potrebno je koristiti se kreativnim likovno-vizualnim poticajima i aktivnostima u kojima će dijete estetski senzibilitet povezati s intuitivnom percepcijom i intelektualnom analizom, a sve navedeno kod djeteta potiče mnogostrukost mišljenja i djelovanja što stvara osnovu za daljnje obrazovne procese. Integriranjem neverbalnoga likovnog jezika u različite aktivnosti dijete kao sukreator u stvaralačkom procesu usvaja planirane lingvističke sadržaje na njemačkom jeziku.

KLJUČNE RIJEČI: *dijete, likovne aktivnosti, njemački jezik, sukreator, prostorni odnosi*

Dijete kao subjekt vlastitog razvoja

Suvremena slika o djetetu shvaća dijete kao cjelovitu osobu, a oslanja se na tradicijska pedagoška mišljenja Marije Montessori, Steiner, Malaguzzi i drugih pedagoga koji dijete smatraju istraživačem i aktivnim stvarateljem znanja, dok se djetinjstvo ističe kao bitan razvojni kontekst. Iskustvenim učenjem koje je u skladu s njegovim mogućnostima i sposobnostima dijete razvija kompetencije koje mu omogućavaju razvitak, osobnu realizaciju i funkcioniranje u društvu. Dijete ima pravo sudjelovati u oblikovanju vlastitoga odgojno-obrazovnog procesa, a to mu jamči Konvencija o pravima djeteta (1989) promičući tako njegovu jednakopravnost u društvu s odraslima. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) naglašava važnost odraslih koji ne smiju ograničavati dječju autonomiju, pra-

vo na mišljenje i izražavanje. Jedna je od kompetencija Nacionalnog kurikulumu a i kompetencija „Učiti kako učiti“ koja ističe preusmjerenje pozornosti odgojitelja sa sadržaja poučavanja (transmisije) na procese učenja djeteta (transakcije). Moguće ju je kvalitetno razvijati u odgojno-obrazovnom procesu koji je usmjeren na osnaživanje metakognitivnih sposobnosti djeteta te na poticanje njegova samomotiviranog i samoregulirajućeg učenja. Prema Bašić (2011: 19–37), neurobiologija i istraživanje dojenčadi naglašavaju da struktura mozga i djetetovo mišljenje ne slijede jednu individualnu ili kolektivnu razvojnu crtu, nego zrcale iskustva koja dijete ima u svojem sociokulturnom okruženju. S jedne strane, dijete donosi sa sobom vlastite potencijale, a s druge ih strane, u kontekstu danih mogućnosti, razvija i diferencira. Tako nastaje mnogostrukost individualnih mogućnosti djetetova načina mišljenja i djelovanja. Njihovo poznavanje stvara osnovu za daljnje obrazovne procese.

Osjetilno iskustvo i doživljajno opažanje

Istraživanja mozga i kognitivne znanosti (Roth, 1997; Spitzer, 2002) potvrđuju temeljnu postavku Montessori i valdorfske pedagogije da su prva djetetova iskustva osjetilne naravi. Osjetilno opažanje temelj je djetetova istraživanja i upoznavanja svijeta. Bašić (2011: 19–37) ističe kako je već opažanje određeni oblik mišljenja u kojem dijete osjetilnim iskustvom stvara estetičke oblike, tj. oblikuje stvarnost estetičkim elementima. Estetsko iskustveno obrazovanje obuhvaća mišljenje u slikama kao i procese koji te slike oblikuju. Dakle, autorica govori o estetskom u smislu slikovnog mišljenja koje se razvija s pomoću dječje mašte, modeliranja, oblikovanja, istraživanja i rada s različitim materijalima. Nadalje govori kako se osjetilni poticaji individualno prerađuju i shvaćaju te bude radoznalost kod djeteta. Dijete se koristi pričama, scenским prikazom, igrom, modeliranjem, slikanjem kao nekim od brojnih mogućnosti koje mu pomažu da organizira životna iskustva u unutarnje slike koje onda služe kao osnovni obrasci za apstraktne misaone oblike. Osjetilno promatranje stvarnosti nastaje kao produkt dječje radoznalosti i pomaže u stjecanju cjelovitog spoznavanja osobe ili predmeta u kontekstu, u odnosima ili vezama. Na osjetilno promatranje nadovezuje se estetsko (cjelovito, doživljajno) opažanje neposredne stvarnosti koje prekoračuje granicu između objekta i subjekta opažanja, između čovjeka, prirode i kulture. Doživljajno (cjelovito, subjektivno) opažanje ne odnosi se samo na opažanje predmeta i pojava, nego i na povezanost pojedinca i njegova okruženja, povezanost između prirode, čovjeka i kulture. Prema Spitzeru (2002), suvremena istraživanja mozga pokazuju da se formalno, analitičko i serijsko mišljenje povlače kako se mozak sve više organizira i usmjerava na konkretno-osjetilno, slikovito, prostorno, emocionalno i intuitivno

opažanje. Time se stimulira i dobiva na značenju desna strana mozga te intuitivna (emocionalna) inteligencija koja potiče na integralno (sintetizirajuće) mišljenje.

Razumijevanje sukonstrukcija znanja predškolskog djeteta

Mendeš, Ivon i Pivac (2012) smatraju kako intrasubjektivni, odnosno emocionalni pogled, kao jedan od ishoda kojima se potiče estetski senzibilitet, može proizaći iz specifičnih estetskih likovno-vizualnih aktivnosti i likovne igre koja omogućava razvoj intuicije i intelekta učenika dopuštajući djetetu da spozna, osvještava i razvija svoje stvaralačke potencijale koji uključuju intuitivnu percepciju i intelektualnu analizu. Psiholog, filozof i teoretičar umjetnosti Arnheim, R. (1971) govori kako su spomenute sposobnosti kojima je opremljen ljudski um jednako vrijedne i važne u spoznajnom procesu. Intuicija i intelekt ne djeluju odvojeno, već u gotovo svakom slučaju zahtijevaju međusobnu suradnju. Ako bi se jedna sposobnost zapostavila na račun druge ili ako bismo ih držali odvojene tijekom obrazovanja, zakinuli bismo um koji pokušavamo njegovati i obrazovati. Stoga se može zaključiti kako je umjetničko područje pogodno tlo na kojem dijete uspostavlja optimalan balans između estetskog senzibiliteta, intuitivne i intelektualne spoznaje kako bi upoznavalo, otkrivalo i stjecalo znanja u odgojno-obrazovnom procesu. Razumijevanje ili sukonstrukcija znanja proces je djelovanja djeteta u socijalnom kontekstu. Obrazovni procesi označuju način na koji dijete prerađuje sadržaje i rezultate socijalnog kontakta. Bašić (2011: 19–37) govori kako se obrazovni procesi stvaraju na sumišljenju unutarnjeg procesa konfrontacije (prerade) u kojima sumišljeno dolazi u odnos sa sadržajem o kojem dijete već ima iskustvo. Istraživanja pamćenja mogu potvrditi da iskustva prelaze u dugoročno pamćenje tek ako se provede intenzivan proces prerade u kojem sudjeluju i emocije.

Likovno izražavanje u kontekstu odgoja i obrazovanja u dječjem vrtiću

Likovna umjetnost i vizualna okolina pokretač su učenja i poučavanja i sastavni dio odgoja i obrazovanja. „Ona su polazište za emocionalni, asocijativni i intelektualni doživljaj, za upoznavanje likovnog jezika, oblikovanje kritičkog mišljenja, postavljanje pitanja o temama koje su bliske učenicima te su poticaj za izražavanje i komunikaciju.“ (Nacionalni kurikulum LKLU – prijedlog, 2016: 4). Likovno izražavanje urođena je sposobnost izražavanja djeteta, način komuniciranja s okolinom. Kada se dijete ne može dovoljno dobro verbalno izraziti, možemo mu olakšati izražavanje potičući ga da prvo upotrijebi likovni jezik, nešto nacrti ili oblikuje pa tek potom govori.

Tako ga se potiče na povezivanje složenih radnji kao što su mišljenje i govorenje.

Slunjski (2008) navodi kako je likovni jezik djece iznimno važan jer njime dijete izražava svoje unutarnje biće, poimanje sebe i svijeta oko sebe. Likovni je jezik jedan od raspoloživih resursa kojima dijete na kreativan način može izraziti svoje doživljaje, ideje i misli. Kreativno ponašanje podrazumijeva divergentno mišljenje koje se odnosi na izvornost i različitost u pronalaženju različitih odgovora na istu situaciju. Prema Belamarić (1986: 211), likovno izražavanje pruža mogućnost istraživanja i kreativnog izražavanja djeteta na njemu svojstven način, odnosno pruža mogućnost opažanja, a kroz proces opažanja dijete dolazi do pojedinih zaključaka i spoznaja o predmetu istraživanja. Balić Šimrak (2010: 2–8) tvrdi da u kvalitetnome likovnom procesu dijete otkriva vlastite potencijale i nema potrebu za natjecanjem s vršnjacima, ono uči i stvara, odnosno uči stvarajući i tako stječe naviku koja će mu tijekom života biti najbolji saveznik.

Igra i likovno stvaralaštvo

Prema Herceg, Rončević i Karlavaris (2010), igra je način na koji dijete uči, s pomoću zabave upoznaje svijet oko sebe, razvija različite sposobnosti, vještine i stavove te je ona važan čimbenik u poticanju dječjeg stvaralaštva. Igra se smatra polaznom aktivnošću kvalitetnog rada upravo zbog svojih specifičnosti koje su motivacijskog i pokretačkog karaktera. Kelava (2006) smatra kako je igra, kao osnovni djetetov izraz u ranoj i predškolskoj dobi, pokretačka energija za razvoj misli i spoznaja koja u sinergiji s djetetovom aktivnošću potiče stvaralaštvo. Budući da igra potiče predškolsko dijete na učenje, a likovna aktivnost sadrži elemente stvaralaštva kao i pozitivan stav prema sadržajima koji se uče, javlja se potreba da se spomenuti sadržaji povežu. Prema Belamarić (1986), ne postoji stvarna granica između igre i rada. Igra može prerasti u rad kao što u najboljim trenucima rad prerasta u igru. Kako dijete posjeduje prirodni interes za istraživanje i otkrivanje okoline, pretpostavlja se da će s lakoćom preraditi sadržaje koje ćemo mu ponuditi u likovnoj aktivnosti te u činu stvaranja steći nova iskustva i izravno utjecati na vlastiti razvoj.

Uloga odgojitelja u povezivanju likovnih aktivnosti i ranog učenja njemačkog jezika

Odgojitelj ima važnu ulogu u cjelokupnom razvoju djeteta. Primarna je uloga odgojitelja u odgojno-obrazovnom procesu stvoriti privrženost s djetetom i pružiti mu emocionalnu podršku jer to predstavlja temelj za njegov razvoj i učenje. Treba

poznovati dječje potrebe i interese kako bi se organizirale aktivnosti u kojima će dijete razvijati svoje sposobnosti, znanja i vještine. Budući da odgojitelj upravlja procesom učenja, on treba posjedovati kompetencije za rad kako bi reagirao na potrebe svakog djeteta u skupini. Zbog specifičnosti rada u programu za rano usvajanje njemačkog jezika od odgojitelja se očekuje da posjeduje određene jezične kvalifikacije kako bi bio kompetentan za postizanje zadanih ciljeva takvih programa. U radu se primjerima prikazuje kako se povezuju sadržaji likovne kulture i njemačkog jezika što podrazumijeva da odgojitelj treba posjedovati znanja i vještine iz likovnog područja kao i dobro vladati njemačkim jezikom da bi ga uspješno implementirao u svakodnevnoj komunikaciji s djecom. Prema Silić (2007), zadaća je učitelja neprestano osmišljavanje zanimljivih aktivnosti, praktičnih zadataka i igara u kojima će dijete rado sudjelovati i pomoću kojih će na najbrži i najlakši način usvajati novi jezik. Odgojitelj je odgovoran za izbor sadržaja i planiranje umjetničkih aktivnosti u kojima će dijete imati priliku manipulirati, istraživati, doživljavati i shvaćati te na svoj način logički povezivati prerađene sadržaje s novim riječima na njemačkom jeziku. Pri tome se vodi računa o izboru izazova ili poticaja koji će potaknuti pažnju i interes i polučiti nova djetetova znanja. Odgojitelj treba poštovati djetetovu potrebu za stvaralačkim radom te mu osigurati dovoljno vremena kako bi uživalo u kreativnom procesu i nadograđivalo vlastite ideje. Njegova je dužnost upoznati dijete s različitim likovnim tehnikama, materijalima i sredstvima kao i s raznolikim mogućnostima izražavanja uporabom pojedinih tehnika. Odgojitelj, odnosno učitelj likovne kulture, prema Barathu, A. (1992), uči djecu i mlade kako promatrati (spoznavati osobno okruženje), kako osjećati (suživjeti se s osobnim okruženjem), kako komunicirati (dijeliti spoznaje i osjećanja s drugima iz najbliže okoline), kako uočavati osobne probleme i obogatiti strategije za njihovo rješavanje, kako planirati, „skicirati“ i konačno ostvariti svoje „vizije svijeta“ (estetske probleme) umjetničkim, likovnim sadržajem. Važno je napomenuti da je odgojitelj taj koji senzibilizira način na koji nešto prezentira djetetu upućivanjem direktnog kontakta očima, prikladnim izrazom lica, položajem tijela, upućivanjem osmijeha kad je potrebno, slušanjem djeteta i poticanjem da priča o onome što ga zanima (Slunjski, 2003; Miljković i Rijavec, 2017). Uloga odgojitelja u predškolskoj ustanovi usmjerena je na organizaciju sredine, izbor materijala, sredstava i prijedloga aktivnosti koje će poticati dijete na razmišljanje, na rješavanje problema, na stjecanje novih znanja. Uloga odgojitelja nije usmjerena na izravno poučavanje. Odgojitelj u grupi oblikuje način življenja, tj. odlučuje kako će se živjeti i što će se i kada raditi, a njegovo ponašanje predstavlja djeci model za njihovo ponašanje, stoga Miljak, A. (1996) opisuje dječji vrtić kao mjesto u kojem dolazi do druženja, igre, učenja, odgoja i obrazovanja djece i odraslih, a odgojitelja opisuje kao voditelja i pomagača u igri,

učenju i razvoju djeteta. Dijete treba odgojitelja koji će pokazati zanimanje za ono što dijete čini i učiniti bitnom njegovu aktivnost, što ne isključuje kritiku i postavljanje granica. Bašić (2011: 19–37) navodi kako dijete treba drugu osobu kao uzor, kao kulturni i etički obrazac koji i sam stoji u odnosu prema svijetu, prema drugomu i samom sebi. Može se zaključiti da navedeni pristup zahtijeva kreativnog, radoznalog, otvorenog odgojitelja koji je spreman na cjeloživotno, profesionalno učenje i usavršavanje.

Likovne aktivnosti i njemački jezik – primjeri iz prakse

Rad na usvajanju njemačkog jezika pomoću raznovrsnih likovnih aktivnosti temelji se na uvažavanju razvojnih i aktualnih potreba djeteta. Djeci je omogućen govor i komunikacija na njemačkom jeziku u svakodnevnim situacijama kao i spontano i aktivno sudjelovanje u likovnim aktivnostima.

Za razumijevanje prostornih odnosa i usvajanje vokabulara na njemačkom jeziku u mješovitoj dobnoj skupini od 3 do 7 godina (program za rano usvajanje njemačkog jezika) kao metodički pristup rabili su se:

1. vizualni poticaj
2. poticanje sposobnosti promatranja i estetskog doživljaja
3. poticanje na percipiranje, istraživanje i analiziranje likovnog problema
4. kreativni izraz – dječji likovni uradak
5. imenovanje sadržaja na njemačkom jeziku
6. prerada sadržaja – razumijevanje
7. upotreba usvojenih sadržaja u svakodnevnim situacijama.

Cilj rada jest da dijete u doživljajno-stvaralačkom procesu, razvijanjem osjećaja za prostor (vanjski i unutarnji prostor u neposrednom okruženju) i pomoću različitih likovnih aktivnosti, samostalno stvara temelje za osnaživanje metakognitivnih sposobnosti i kreira znanja koja povezuje s usvajanjem sadržaja na stranom jeziku.

Kako bi upoznalo prostor i prostorne odnose, dijete će imati priliku doživljajnim opažanjem:

- uspostaviti odnos prema sebi, razumjeti sebe u odnosu na prostor
- uspostaviti predmetni odnos interpretacijom prostora
- uspostaviti odnos prema drugomu razumijevanjem šireg prostora – okruženja
- razumjeti doživljeno i pridružiti mu značenje na njemačkom jeziku.

Navedeni procesi podrazumijevaju da dijete promatranjem, doživljavanjem, opisivanjem prostora i stvaranjem pronalazi kreativna likovna i misaona rješenja interpretirajući vlastito razumijevanje prostora i prostornih odnosa. Integriranjem neverbalnoga likovnog jezika u različite aktivnosti dijete kao sukreator u stvaralačkom procesu usvaja planirane lingvističke sadržaje na stranom jeziku. Također je potrebno istaknuti važnu ulogu odgojitelja ne kao prenositelja znanja nego kao aranžera životnih situacija i svakodnevice koja će ohrabriti dijete u razumijevanju i spontanom usvajanju njemačkog jezika u kontekstu istraživanja prostora.

Tematska cjelina: kuća, naselje, grad – *Haus, Viertel, Stadt*

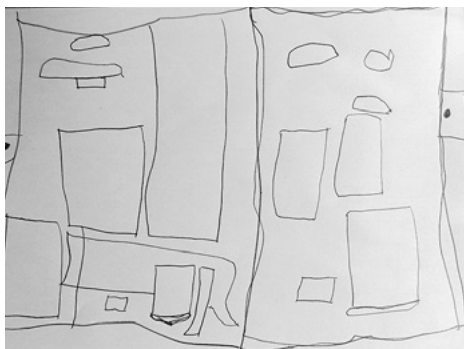
Jezični sadržaj: kuća – *Haus*, zgrada – *Hochhaus*, vrtić – *Kindergarten*

Motiv: kuća, stambena zgrada, zgrada vrtića

Likovna tehnika: olovka

Likovni poticaj: promatrani prostor, opisni prostor, doživljeni prostor

Razvoj mišljenja – prikaz prostora na plohi

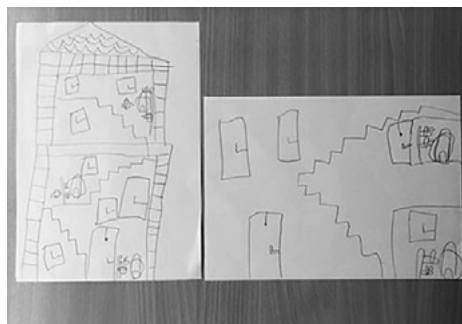
SLIKA 1. Prikaz predmeta u prostoru

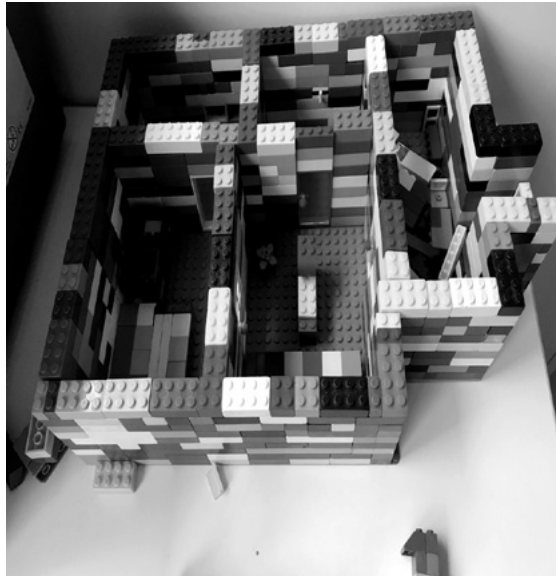
SLIKA 2. Prikaz oblika i odnos veličina predmeta

SLIKA 3. Organizacija prostora

SLIKA 4. Prikaz i raspored unutarnjeg prostora

SLIKA 5. Konstrukcija prostora lego-kockama

Doživljeni prostor dijete prikazuje crtežom nudeći individualna rješenja likovnog problema u kojem naglašava njemu važne detalje.

Slika 1. Pogled odozgo: najjasniji prikaz predmeta u kući te njihov smještaj i raspored. Dijete prikazuje najkarakterističniju stranu određenog predmeta, npr. krevet prikazuje odozgo, a ormar s prednje strane.

Slika 2. Prevaljivanje oblika: kako bi se svi oblici u prostoru dobro vidjeli, dijete ih je pleglo na pod, u ravninu papira. Na taj način dijete se snalazi i prilagođava crtež plohi papira. Odnos veličina: dijete uočava da su predmeti različitih veličina što naglašava na crtežu, npr. ormar je veći od stola.

Slika 3. Organizacija prostora: dijete svaku sobu doživljava kao poseban prostor u kojem je smješten namještaj koji mu pripada i u kojem se obavezno nalazi i svjetiljka.

Slika 4. Transparentni ili rendgenski prikaz: crtanje kuće sa strane, u presjeku tako da se vidi njezina unutrašnjost i življenje u kući.

U zajedničkom razgovoru dijete opisuje stambeni prostor u kojem živi te sobu dnevnog boravka svoje skupine. Razgovor služi za komentiranje, iznošenje vlastitog viđenja i doživljaja prostora kao i imenovanje nastalih sadržaja na njemačkom jeziku. Važno je istaknuti kako tijekom rasprave i uspoređivanja svojih uradaka djeca osvještavaju da stanovi u kojima žive imaju različite rasporede iako svaki od njih posjeduje iste prostorije (kuhinja, dnevna soba, kupaonica, spavaća soba, hodnik).

Slika 5. Prerada likovnog sadržaja u građevnom centru: konstruktivni prikaz prostora u kojem dijete živi, boravi.

Jezični sadržaj: kuća – *Familienhaus*, zgrada – *Hochhaus*, kuhinja – *Küche*, dnevna soba – *Wohnzimmer*, kupaonica – *Badezimmer*, dječja soba – *Kinderzimmer*, hodnik – *Flur*

Motiv: izrada makete, tlocrta

Likovna tehnika: karton, kolaž, glina, plastelin

Likovni poticaj: opisni prostor, doživljeni prostor, promatrani prostor

Razvoj mišljenja – oblikovanje i organizacija prostora:

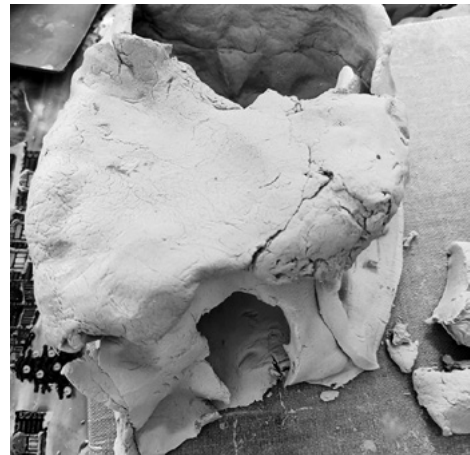
SLIKA 6. *Oblikovanje i organizacija prostora*

SLIKA 7. *Svladavanje statike i gravitacije*

SLIKA 8. *Analiza odnosa, detalja i proporcija*

SLIKA 9. *Podizanje u vis*

Slika 6. Oblikovanje i organizacija prostora: izrada makete stambenog prostora u kojem dijete živi, boravi.

Slika 7. Svladavanje statike i gravitacije: pokušaj da napravljenom tlocrtu doda strop ili krov.

Slika 8. Analiza odnosa, detalja i proporcija: izrada i povezivanje prostorija u kući po vlastitom viđenju i predodžbi (spavaća soba, kupaonica, hodnik, dnevna soba, hodnik, vrt, terasa...). Izrađene prostorije dijete oprema odgovarajućim namještajem.

Slika 9. Podizanje u vis dodavanjem izrađenih katova jedan na drugi.

Rješavanjem novih likovnih problema dijete na njemačkom jeziku ponavlja prethodno spomenute riječi (koje se odnose na prostorije unutar stambenog prostora) i spaja ih u jednostavne rečenice. U prikazanim primjerima imenuju se i novi sadržaji na njemačkom jeziku (namještaj).

Jezični sadržaj: korištenje jednostavnih rečenica: *Das ist... – To je..., Hier ist... – Ovdje je...*

Motiv: ulica, naselje, grad Zagreb

Likovna tehnika: akvarel

Likovni poticaj: opisni prostor, doživljeni prostor, promatrani prostor

Razvoj mišljenja – građenje i stvaranje struktura na plohi:

SLIKA 10. Udaljenost građevina

SLIKA 11. Prikaz dubine u prostoru

SLIKA 12. Prikaz šireg okruženja

SLIKA 13. Odnos cjeline i detalja

Slika 10. Prikaz udaljenosti jedne građevine od druge u širem prostoru.

Slika 11. Pomicanjem oblika prema gore dijete pronalazi način za prikaz dubine u prostoru.

Slika 12. Prikaz šireg prostora na papiru ograničene veličine.

Slika 13. Odmjeravanjem odnosa cjeline i detalja, crtama i plohama dijete ističe balkone, prozore, vrata, dimnjake, antene...

Nakon što je istražilo unutrašnjost kuće, dijete usmjerava pozornost na njezin vanjski oblik i izgled. Slika predodžbu šireg prostora, ulice i sve njemu važne objekte koje je doživjelo na putu od kuće do vrtića. Dječji crteži pokazuju razvijeno vizualno opažanje što je vidljivo po detaljima prikazanim na naslikanim kućama i zgradama. U zajedničkom razgovoru tijekom likovnog procesa upotrebljavaju se jednostavne rečenice na njemačkom jeziku koje uključuju nazive objekata iz šireg okruženja.

Jezični sadržaj: *Das ist.../Hier ist..., Straße* – ulica, *Schule* – škola, *Markt* – tržnica, *Viertel* – četvrt, *Stadt* – grad, *Spielplatz* – igralište, *Hof* – dvorište, *Park* – park, *Geschäft* – trgovina...

Motiv: snalaženje u prostoru, prostorni odnosi

Likovna tehnika: flomasteri

Likovni poticaj: doživljeni prostor, promatrani prostor

Razvoj mišljenja – iskustveno otkrivanje i integriranje prostora i prostornih od-

SLIKA 14. Organizirane vrtičke aktivnosti

SLIKA 15. Slikovnica *Semafor*

nosa:

Slika 14. Prikaz svakodnevnih iskustveno doživljenih aktivnosti za ponavljanje, uvježbavanje i usvajanje vokabulara na njemačkom jeziku. Odnosi i smjerovi u prostoru u odnosu na vlastiti položaj i u odnosu na određeni objekt.

Slika 15. Interaktivna slikovnica za prikaz prostornih odnosa

Zajedničkim radom djece i odgojitelja, a kao produkt dječjeg iskustva i stvaralaštva nastala je interaktivna slikovnica *Semafor* koja služi za razumijevanje prostornih odnosa. Spomenuti materijal nudi mogućnost samokorekcije i provjere točnosti djetetova razmišljanja. Budući da je slikovnica produkt dječjeg rada, ono razumije pravilan način njezina korištenja. Služeći se njome, dijete umanjuje strah od pogreške, potiče se na usvajanje i korištenje riječi na njemačkom jeziku u prostornoj orijentaciji te se potiče na snalaženje u prostoru.

Jezični sadržaj: *links* – lijevo, *rechts* – desno, *oben* – iznad, *unten* – ispod, *vorne* – ispred, *hinten* – iza, *gegenüber* – nasuprot.

Zaključak

Visok stupanj znatiželje djetetov je unutarnji poriv i omogućava mu da doživljajem razvija svoje kompetencije, istražuje i pronalazi puteve vlastitog učenja i razumijevanja svijeta oko sebe. Likovno izražavanje djeluje kao povratna sprega koja osnažuje opažanja, predočavanja i shvaćanja djeteta i potiče njegov cjeloviti psihofizički razvoj.

Povezivanjem likovnih sadržaja sa sadržajima stranog jezika u odgojno-obrazovnom procesu dijete upoznaje igru i stvaralaštvo kao pokretače učenja i poučavanja.

Učenje se ostvaruje u procesu intuitivne percepcije i intelektualne analize u kojem djetetova misao istovremeno kombinira podatke i činjenice. Navedeno rezultira izražavanjem kritičkog mišljenja i stvaranjem djetetova osobnog stava koji potiče na izražavanje i komunikaciju, a sadržaji koje dijete usvaja intuitivnom preradom vlastitih iskustava prelaze u dugoročna pamćenja. Tijekom stvaralačkih aktivnosti i procesa dijete konkretizira sadržaje, dublje ih i trajnije urezuje u svoju svijest.

Budući da je likovni jezik univerzalan i blizak djetetu, likovne aktivnosti pokazuju se učinkovitom strategijom u poučavanju stranog jezika u predškolskoj ustanovi.

LITERATURA

- ARNHEIM, R. (1971). *Umjetnost i vizualno opažanje*. Beograd: Umjetnička akademija u Beogradu.
- BALIĆ-ŠIMRAK, A. (2010). *Predškolsko dijete i likovna umjetnost*. Dijete, vrtić, obitelj: časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, 16-17 (62-63), 2–8. (pristupljeno 30. svibnja 2023.) <https://hrcak.srce.hr/124737>
- BARATH, A. (1992). Kako pomoći djeci u ratu (i poslije) kroz likovnu kulturu/Kratki priručnik za odgajatelje i nastavnike. U: A. Barath i V. Matulić (ur.), *Projekt: Psihološkopedagoška pomoć učenicima stradalom u ratu/Zbirka tekstova i radnih materijala Tuheljske toplice 19. – 24. listopada 1992.* (1–42). Zagreb: Ministarstvo prosvjete, kulture i športa Republike Hrvatske – Zavod za školstvo, Katedra za zdravstvenu psihologiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu i Regionalni ured UNICEF-a u Zagrebu.
- BAŠIĆ, S. (2011). (Nova) slika djeteta u pedagogiji djetinjstva. U: D. Maleš (ur.), *Nove paradigme ranog odgoja* (19–37). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju.
- BELAMARIĆ, D. (1986). *Dijete i oblik – likovni jezik predškolske djece*. Zagreb: Školska knjiga.
- HERCEG, I., RONČEVIĆ, A., KARLAVARIS, B. (2010). *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Zagreb: Alfa.
- KELAVA, M. (2006). Od poetskog doživljaja do likovno osmišljene stvaralačke igre. U: E. Kišević, *Majka Bajama i bura Zmijokrila – Poetski doživljaj u likovno-stvaralačkoj igri.* (72–84). Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- MENDEŠ, B., IVON, H., PIVAC, D. (2012). Umjetnički poticaji kroz proces odgoja i obrazovanja, *Magistra Iadertina*, 7 (1), 111–122.
- MILJAK, A. (1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Velika Gorica: Persona.
- MILJKOVIĆ, D. i RIJAVEC, M. (2017). *Bolje biti vjetar nego list – psihologija dječjeg samopouzdanja*. Zagreb: IEP.
- Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta.
- Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Likovna kultura i Likovna umjetnost – priručnik* (2016). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta R. Hrvatske.
- ROTH, G. (1997). *Das Gehirn und seine Wirklichkeit. Kognitive Neurobiologie und ihre Philosophischen Konsequenzen*. Frankfurt/M: Suhrkamp.
- SILIĆ, A. (2007). Stvaranje poticajnog okruženja u dječjem vrtiću za komunikaciju

- na stranome jeziku. *Odgojne znanosti*, 9 (2), 67–84.
- SLUNJSKI, E. (2003). *Devet lica jednog odgajatelja/roditelja*. Zagreb, Čakovec: Mali profesor, Visoka učiteljska škola.
- SLUNJSKI, E. (2008). *Dječji vrtić, zajednica koja uči*. Zagreb: Spektar Media d. o. o.
- SPITZER, M. (2002.) *Die macht inneren Bilder*. Heidelberg: Spektrum Akademischer Verlag.

SPACE, ART ACTIVITIES AND THE GERMAN LANGUAGE

Abstract

The modern methodical approach in working with children of preschool age advocates interdisciplinary and cross-subject linking of the content of the educational process, as well as the inclusion of informal forms of teaching, for the purpose of high-quality, open, flexible and spontaneous acquisition of a foreign language. Successful acquisition of a foreign language is possible when it is based on learning about things that interest and capture the child's attention. Since visual language is universal, spontaneous and close to the child, it represents a good basis for acquiring new words in a foreign language—German. In order to connect the contents of art culture with the contents of the German language, it is necessary to use creative visual stimuli and activities in which the child is to connect aesthetic sensibility with intuitive perception and intellectual analysis. The above encourages diversity of thinking and agency by the child, which then creates the basis for further educational processes. By integrating visual non-verbal language through various activities, the child as a co-creator in the creative process adopts the planned linguistic content in German.

KEYWORDS: *child, art activities, German language, co-creator, spatial relations*